

N7-FA-1

NAM
LAAT HET
WAD
NIET ZAKKEN

Waddengas
een klimaatpolitieke analyse

Waddengas

een klimaatpolitieke analyse

Amsterdam, mei 2004

Contact: Hans Altevogt - haltevogt@greenpeace.nl

Dit rapport wordt verstuurd naar alle betrokkenen bij het waddendebat en is te vinden op <http://www.greenpeace.nl/wadden-klimaat>

Samenvatting en conclusies

De commissie Meijer onderzocht o.a. de effecten van gaswinning op het waddengebied, zoals bodemdaling. Zij vergat echter te kijken naar een ander milieueffect: de bijdrage aan klimaatverandering door de uitstoot van kooldioxide (CO₂) bij verbranding van het waddengas.

Die uitstoot blijkt aanzienlijk en draagt fysiek bij aan de 'verdrinking' van de Waddenzee. Verbranding van het waddengas betekent in absolute zin een versterking van het mondiale broeikaseffect met 0,9%.

Uit de analyse van Greenpeace blijkt voorts dat winning van waddengas in strijd is met het (voorgenomen) klimaatbeleid van dit kabinet (post-Kyoto). Om 'gevaarlijke' klimaatverandering te voorkomen mogen niet alle bewezen en onbewezen gasreserves worden verbrand en dus ligt het voor de hand om af te zien van gaswinning in kwetsbare natuurgebieden, zoals de Waddenzee.

De commissie acht een stijging van de (wadden)zeespiegel door klimaatverandering onvermijdelijk en onderbouwt de wenselijkheid van winning van het waddengas met een beroep op de nationale voorzieningszekerheid. Volgens Greenpeace ligt dat andersom: klimaatverandering is (ten dele) *vermijdbaar* door af te zien van de winning van waddengas, terwijl gasimport *onvermijdelijk* is: het waddengas vertraagt de noodzaak daartoe met hooguit enkele jaren.

Uit de analyse van Greenpeace blijkt dat de commissie Meijer nergens aantoont dat winning van waddengas een noodzakelijke voorwaarde is voor de transitie naar een duurzame energievoorziening, mede omdat (perspectief op) een waarachtig transitiebeleid ontbreekt.

De commissie suggereert een zekere koppeling tussen de waddengasbaten en de 'herstelbetalingen' aan het waddengebied. Politieke garanties zijn echter onzeker in verband met onbekendheid van de baten (winnen met de 'hand aan de gaskraan') en de immer dreigende herprioritering door de minister van Financiën. Ook moet de niet gebudgetteerde klimaatschade, ten dele als gevolg van verbranding van het waddengas, worden betaald (adaptatiekosten). Daarbij gaat het om tientallen miljarden euro's.

Qua financiering blijkt dat de commissie Meijer geen bijdrage aan de herstelbetalingen voor de Waddenzee uit de gasbaten van de NAM verwacht, maar vooral het investeringsklimaat voor de NAM wil verbeteren door herinvoering van de *regeling willekeurige afschrijving*. Minister Brinkhorst van Economische Zaken wil deze klimaatschadelijke indirecte subsidie (€ 50-100 miljoen per jaar) honoreren en gaat daarmee in tegen (inter)nationale beleidsafspraken.

Als winning van (wadden)gas niet zonder subsidie kan concurreren op de (Europese) gasmarkt, is er ook een politiek-economische reden om af te zien van winning van waddengas.

De in deze klimaatpolitieke analyse van het waddenadvies gesignaleerde omissies betekenen dat de commissie Meijer niet aan haar opdracht heeft voldaan: het maken van een integrale analyse van problemen die de wadden bedreigen. Dat geldt vooral voor het negeren van klimaatveranderingen als direct gevolg van de winning van waddengas.

Had de commissie dit wel gedaan, dan was het waddenadvies veel minder positief geweest over gaswinning in het waddengebied.

Nu de commissie Meijer zich volgens Greenpeace met dit waddenadvies heeft gediskwalificeerd, ligt de bal weer bij de politiek.

Het is voor het verkrijgen van draagvlak noodzakelijk dat kabinet en Tweede Kamer een breder maatschappelijk debat organiseert over de hier gesignaleerde omissies dan waartoe de commissie Meijer in staat bleek. Er zijn immers ook voldoende klimaatpolitieke gronden om af te zien van gaswinning in het waddengebied.

Aanleiding

Als het kabinet en de Tweede Kamer het waddenadvies van de Adviesgroep Waddenzeebeleid (AGW, 'de commissie Meijer') overnemen, mag de Nederlandse Aardolie Maatschappij (NAM) het gas onder de wadden oogsten. Een politieke kamermeerderheid van CDA, VVD en LPF gaf al politieke steun aan het ongelezen advies en onlangs klapte ook de Tweede Kamerfractie van D66 om.

Een gelopen race?

Wel wanneer de coalitie het waddenadvies, na een pro forma-debatje in de Tweede Kamer, blindelings volgt. Maar er is nog hoop voor de Wadden als kabinet en Tweede Kamer inzien wat er allemaal *niet* in het waddenadvies staat en welke aannames in het advies de aanbevelingen van de commissie Meijer verzwakken. Wanneer politici inzien dat het waddenadvies in strijd is met het (voorgenomen) klimaatbeleid.

Onderstaande analyse van Greenpeace gaat in op de andere, vergeten kanten van het waddenverhaal.

“Ranking”

Het advies van de commissie Meijer leunt zwaar op een enquête onder vijftig waddenexperts¹, die een top-15 van bedreigingen van het waddengebied mochten rangschikken. Zij vinden klimaatverandering -na de kokkel- en mosselvisserij- de derde grootste bedreiging voor de Waddenzee vanwege de stijging van de (wadden)zeespiegel. Terecht, want er gaat veel verloren als de droogvallende platen verdwijnen. De geconsulteerde experts zetten gaswinning op de elfde plaats, want zij verwachten weinig bodemdaling.

Dat gaswinning slechts op de elfde plaats op deze lijst van grootste bedreigingen staat is een onvergeeflijke misser, want de commissie Meijer, de waddenexperts en het projectteam leggen geen verband tussen de winning van waddengas enerzijds en klimaatverandering anderzijds. Winning van het waddengas heeft meer milieueffecten dan lokale bodemdaling! Eenmaal gewonnen, wordt het waddengas verbrand, bijvoorbeeld in elektriciteitscentrales. Aardgas is een fossiele brandstof, die koolstof bevat. Bij verbranding ontstaat het broeikasgas kooldioxide (CO₂), dat verdwijnt naar de atmosfeer. CO₂ is de grootste veroorzaker van klimaatverandering² en daarmee van de stijging van de (wadden)zeespiegel.

Verbranding van waddengas draagt dus fysiek bij aan de 'verdrinking' van de Waddenzee.

¹ Verslag Fryske Akademy Beraad, IMSA, februari 2004

² Mondiaal bestaat circa 65% van de uitstoot van broeikasgassen uit CO₂. Nederland: 80%

CO₂-uitstoot door waddengas

De 130 miljard m³ waddengas³ die de NAM onder de Waddenzee vandaan wil halen, genereert bij verbranding circa 230 miljoen ton (Mton) CO₂.⁴

Dat is:

- 50 Mton meer dan de hoeveelheid CO₂ die heel Nederland in 2002 uitstootte⁵,
- 0,9% van de mondiale CO₂-uitstoot per jaar⁶ en
- 1,7% van de CO₂-uitstoot van de 34 industrielanden met een Kyoto-verplichting⁷.

Dat is veel, want deze 1,7% kan worden gerelateerd aan de emissiereductie van 5,2%, die deze industrielanden o.g.v. het Kyoto Protocol rond 2010 ten opzichte van 1990 moeten realiseren.⁸

De CO₂-uitstoot door verbranding van het waddengas is:

- 33% van de in het Kyoto Protocol afgesproken reductiedoelstelling voor industrielanden respectievelijk
- 28% van de Nederlandse reductieverplichting.

Verbranding van het waddengas betekent in absolute zin een versterking van het mondiale broeikaseffect met 0,9. Een besluit vóór winning van waddengas impliceert een significante verzwakking van het (toekomstig) mitigatiebeleid.

Waddengas in strijd met post-Kyoto

De feitelijke winning en verbranding van waddengas zal -bij een politiek akkoord- grotendeels plaatsvinden in de post Kyoto-periode, d.w.z. na 2012. De inzet van de Europese Unie bij de post Kyoto-onderhandelingen is dat de gemiddelde temperatuur mondiaal met niet meer dan 2 graden Celsius mag stijgen ten opzichte van pre-industrieel niveau. Dit betekent dat de concentratie van broeikasgas in de atmosfeer op 550 ppmv⁹ CO₂-equivalent moet worden gestabiliseerd¹⁰. Daarmee zit klimaatverandering weliswaar in de gevarezone, maar deze politieke begrenzing is hier het uitgangspunt.

Om dit concentratieniveau niet te overschrijden acht het kabinet een reductie van de CO₂-uitstoot nodig van 30% in 2020 ten opzichte van 1990.¹¹

Staatssecretaris van milieu Van Geel zal zich hiervoor inzetten tijdens het Nederlandse voorzitterschap van de Europese Unie in de tweede helft van 2004.

Voor Nederland zou 30% reductie (1990-2020) een beleidsopgave van 70-115 Mton CO₂-equivalent betekenen¹². De 230 Mton CO₂, die tot 2020

³ Middenwaarde (range: 44 – 170 miljard m³). Bron: *Ruimte voor de wadden*, Adviesgroep Waddenzeebeleid, maart 2004

⁴ O.g.v. 1 m³ aardgas = 1,8 kg CO₂

⁵ Milieu & NatuurCompendium – Emissie broeikasgassen in Nederland, 1990-2002, RIVM

⁶ 230 Mton CO₂ t.o.v. 25.770 Mton CO₂ (2001; CO₂-uitstoot door fossiele energie; alle broeikasgassen: 39.810 Mton). Bron: Milieu & NatuurCompendium – Broeikasgasemissie mondiaal 1970-2001, RIVM

⁷ CO₂-uitstoot van Annex-1-landen in 1990: 13.728 Mton. Bron: UNFCCC

⁸ CO₂ en overige broeikasgassen

⁹ ppmv = 'parts per million by volume' = het aantal CO₂-moleculen op 1 miljoen luchtmoleculen

¹⁰ IPCC, RIVM e.a.

¹¹ brief kabinet aan Tweede Kamer d.d. 16 april 2004

¹² Achtergronddocument bij de Klimaatdag 2004 (concept), ECN/RIVM, april 2004

vrijkomt bij verbranding van het waddengas, is 2 à 3 keer zo groot als de beleidsopgave voor de beoogde post-Kyoto-doelstelling. Aangenomen dat de EU-lidstaten en dus ook Nederland een dergelijke reductieverplichting aangaan, dan is winning van waddengas strijdig met dit ambitieniveau. De additionele CO₂-uitstoot, afkomstig van het waddengas, zal het halen van 30% emissiereductie aanzienlijk bemoeilijken.

Elke begrenzing van de CO₂-uitstoot impliceert dat niet alle bewezen en onbewezen voorraden gas, olie en kolen mogen worden verbrand. Een deel daarvan kan niet worden gewonnen zonder overschrijding van gestelde klimaatgrenzen. Begrenzing van klimaatverandering betekent stoppen met het zoeken naar nieuwe gasvoorraden en beperken van het winnen van bewezen gasvoorraden. Het probleem met fossiele brandstoffen is niet dat ze opraken, maar dat maar een deel van de thans bekende reserves mag worden verstoekt op straffe van 'gevaarlijke' klimaatverandering.¹³

Om die reden zullen de gaswinningmaatschappijen een deel van hun mondiale gasvoorraden moeten afwaarderen. En wat is dan logischer om in Nederland af te zien van zoeken naar en winnen van gas in een kwetsbaar natuurgebied als de Waddenzee.

Klimaatverandering vermijdbaar, gasimport niet

De commissie Meijer acht klimaatverandering een '*onvermijdelijke bedreiging van buitenaf*'¹⁴ voor de Waddenzee. Zij gaat er van uit dat het klimaat toch wel verandert, met of zonder waddengas. En dus zou het voor de stijging van de waddenzeespiegel niet uitmaken of dat gas wel of niet wordt gewonnen.

Een logische redenering voor wie het causale verband tussen waddengaswinning en klimaatverandering niet (h)erkent. Maar die onvermijdelijkheid van zeespiegelstijging geldt slechts zolang industrielanden geen verantwoordelijkheid nemen voor de eigen bijdrage aan klimaatverandering. Nederland dreigt dat nu ook te doen, indien zij kiest voor winning van het waddengas.

Klimaatverandering is niet onvermijdelijk, maar (ten dele) vermijdbaar, bijvoorbeeld door af te zien van winning van waddengas, zodat het niet kan worden verstoekt en er geen extra CO₂ vrijkomt.

Sommigen beargumenteren dat het waddengas nodig is om te voorkomen dat Nederland afhankelijk wordt van de import van (Russisch) gas. Met een beroep op voorzieningszekerheid suggereert ook de commissie Meijer dat gasimport dankzij het waddengas vermijdbaar is. Echter, over de Europese voorzieningszekerheid zegt een recente studie¹⁵:

"The share of natural gas in primary energy demand will increase. However, geopolitical factors may hamper the growing importance of natural gas, especially in Europe. Europe will become more and more dependent on foreign sources of natural gas. This results from growing consumption of gas,

¹³ Het voorkomen van gevaarlijke klimaatverandering is de centrale doelstelling van het -ook door Nederland- geratificeerde Klimaatverdrag.

¹⁴ *Ruimte voor de wadden* (maart 2004), Adviesgroep Waddenzeebeleid

¹⁵ *Four futures for Energy Markets and Climate Change* (april 2004) van het Centraal Planbureau (CPB) en het Milieu en Natuurplanbureau (MNP-RIVM)

especially in the power sector, and from the depletion of gas fields in Europe. In all scenarios, the import dependency of Europe grows to at least 70%.”

De hoeveelheid waddengas zal onze afhankelijkheid van import niet voorkomen, hooguit een paar jaar vertragen.¹⁶

Op grond van vier scenario's concluderen CPB en MNP-RIVM in hetzelfde rapport:

“The next decades, global reserves of oil and natural gas will likely be sufficient to meet the growing demand. Therefore, there is no need to worry about a looming depletion of natural energy resources. The use of fossil energy carriers will, however, affect climate because of the emissions of greenhouse gases.”

De realiteit is dus precies het tegenovergestelde van wat de commissie Meijer beweert: gasimport is bij ongewijzigd beleid onvermijdelijk en klimaatverandering is gedeeltelijk vermijdbaar, c.q. te begrenzen, bijvoorbeeld door af te zien van winning van het waddengas.

De Nederlandse (en Europese) energievoorziening kan beter en schoner worden gezekerd, door gas efficiënter te gebruiken ('demand side management'), door biogas bij te stoken in gasgestookte elektriciteitscentrales (ter vervanging van aardgas) en door offshore windparken in de Noordzee te bouwen.

Transitie?

De commissie acht winning van waddengas ook noodzakelijk, omdat gas als relatief schone fossiele brandstof een hoofdrol kan spelen in de transitie naar een duurzame energievoorziening. Dat is juist, maar alleen wanneer er waarachtig sprake zou zijn van zo'n transitie. Dat perspectief is er momenteel niet:

- Het aandeel duurzame energie in onze energievoorziening is met 1,5% nog uiterst minimaal. Sterker nog, dat aandeel stabiliseert in 2003¹⁷ en het perspectief voor duurzame energie is -mede dankzij het huidige kabinetsbeleid- somber.
- Op het gebied van gasbesparingen is nog een wereld te winnen.
- Gas wordt steeds minder ingezet bij stroomproductie, omdat het te duur is in een geliberaliseerde markt.
- Stroomproducenten ontmantelen momenteel zelfs hun gasgestookte warmtekrachtcentrales (WKK) vanwege het comparatieve kostennadeel van gas ten opzichte van kolen.
- WKK moet worden gesubsidieerd met MEP-gelden.
- Staal- en stroomproducenten willen meer kolencentrales en investeren in levensduurverlenging van bestaande kolencentrales.
- Voor zover nieuwe gascentrales worden gepland, is de beslissing daartoe genomen, onafhankelijk van de beschikbaarheid van waddengas.

In een bijlage bij het waddenadvies wordt de mogelijke (!) rol van aardgas als transitiebrandstof verkend, maar nergens wordt aangetoond dat winning van

¹⁶ Vgl. 130 miljard m³ waddengas t.o.v. 70-80 miljard m³ gaswinning per jaar in Nederland

¹⁷ CBS – Webmagazine 29 maart 2004

waddengas een noodzakelijke voorwaarde is voor de beoogde transitie.¹⁸ Sterker nog, de commissie Meijer adviseert het waddengas snel te winnen om later adequaat te kunnen reageren op de stijging van de waddenzeespiegel. Snel winnen van waddengas betekent bij het huidige transitietempo dat het waddengas daarin geen rol speelt.

Natuur- en milieuorganisaties zijn voorstander van meer duurzame energie om de gevolgen van klimaatveranderingen, zoals bijvoorbeeld de stijging van de (wadden)zeespiegel, te voorkomen. Was er waarachtig sprake geweest van een geregisseerde transitie richting duurzame energie met gas als 'bridging fuel', dan hadden natuur- en milieuorganisaties hooguit uitstel van winning van het waddengas kunnen bedingen, bijvoorbeeld als het waddengas echt nodig blijkt in een laatste fase van het transitietraject.

Kosten en baten

De commissie Meijer lijkt een koppeling te suggereren tussen de baten van het waddengas en de kosten voor herstel van het waddengebied of voor het uitkopen van de kokkelvissers. Die uitruil is ten principale fout, want voor dat herstelbudget is een extra bedreiging van het waddengebied (gaswinning) een noodzakelijke voorwaarde. Het voortbestaan van een natuurgebied wordt zo afhankelijk gemaakt van de inkomsten die het zelf genereert.

Maar in het waddenadvies staat nergens een voorwaarde of eis, die garandeert dat een deel van de waddengasbaten daadwerkelijk wordt bestemd voor versterking en herstel van het waddengebied. De commissie suggereert enkel een mogelijke koppeling. Die suggestie kan positief, maar vooral ook negatief uitwerken.

Positief, omdat ontkoppeling alle ruimte biedt om -los van toekomstige gasbaten- te kiezen voor de kwaliteitsverbetering van het waddengebied, bijvoorbeeld omdat Nederland simpelweg trots is op zo'n uniek natuurgebied binnen haar grenzen. Of -zakelijker- omdat Nederland de moeizaam bevochten Habitat- en Vogelrichtlijnen van de EU voluit en ruimhartig wenst te respecteren.¹⁹

Negatief, want politiek is kiezen en het zal niet de eerste keer zijn dat plannen als gevolg van herprioritering sneuvelen. Het is heel goed denkbaar dat de geraamde €750-800 miljoen voor 'herstelbetalingen' aan het waddengebied wordt besteed aan financieringstekort of anderszins.

Daar komt nog bij dat de dekking van investeringen in herstel van het waddengebied dubieus is.

In de eerste plaats zijn de uiteindelijke baten van gaswinning niet bekend. Want wordt straks het waddenfonds nog wel gevuld als men met de 'hand aan de kraan' voortijdig moet stoppen met gaswinning vanwege bodemdaling?

In de tweede plaats is in het advies wel een ruw kostenplaatje voor herstelbetalingen aan het waddengebied gepresenteerd, maar dat is

¹⁸ *Mogelijke rol van aardgas in de transitie naar een meer duurzame energiehuishouding*, Policy Research Corporation, maart 2004

¹⁹ Zie ook de antwoorden van de Europese Commissie op vragen van Nederlandse europarlementariërs over toepassing richtlijnen op gasboringen in de Waddenzee (30 april 2004)

incompleet. Stijging van de (wadden)zeespiegel is maar één van de klimaatgevolgen van de waddengaswinning. Elke significante, additionele CO₂-uitstoot vergroot de kans op andere klimaatgevolgen, zoals stormrampen, waartegen bijvoorbeeld de Nederlandse waterkeringen niet bestand zijn.

De kosten van adaptatie zijn enorm onderschat. In zijn Erasmus Lezing stelt prof.dr.ir. Pier Vellinga dat '*...er veel meer geld nodig is voor versterking van de primaire waterkeringen ... Dat wil zeggen 20 tot 40 miljard euro aan investeringen in de periode 2005-2025 om passende veiligheid te bieden aan de Nederlandse bevolking.*'²⁰

Dat geldt ook voor investeringen in de versterking van onze veendijken om overstromingen, veroorzaakt door langdurige droogte, zoals in Wilnis, te voorkomen.

Zolang Nederland klimaatveranderingen 'stimuleert' en niet of onvoldoende geld reserveert voor adaptatie-investeringen tegen de gevolgen van klimaatverandering, mag op een veelvoud van de genoemde bedragen in termen van economische schade worden gerekend.²¹

Het is dan ook logisch om -bij winning van waddengas- een fors groter deel van de gasbaten te reserveren voor (extra) adaptatiemaatregelen vanwege de extra bijdrage aan klimaatveranderingen, ook buiten het waddengebied.

De vervuiler betaalt niet

Hoewel de commissie Meijer het herstel en de versterking van het waddengebied lijkt te willen financieren uit de gasbaten, valt op dat zij dit uitsluitend uit de gasbaten van de Nederlandse staat wil financieren, en niet uit de gasbaten van de NAM.²² De NAM geniet dus alleen de lusten van de gaswinning, maar draagt niet bij aan de lasten van herstel. Ook aan de niet gebudgetteerde extra adaptatiekosten als gevolg van gaswinning (zie hiervoor) levert de NAM geen bijdrage. Alle lasten zijn voor de overheid, de vervuiler betaalt niet (mee)!

Sterker nog, de commissie Meijer bepleit in haar waddenadvies onverbloemd de herinvoering van de *regeling willekeurige afschrijving*, een fiscale voordeelregeling voor gaswinning uit kleine velden. Onder het mom van '*verbetering van het investeringsklimaat*' zou herinvoering van deze regeling neerkomen op het scheppen van een klimaatschadelijke subsidie ter waarde van € 50 tot € 100 miljoen per jaar.

Herinvoering van deze indirecte subsidie is in strijd met:

- Europees beleid, dat gericht is op afschaffing van nationale milieu- en klimaatschadelijke subsidies om een 'level playing field' op de Europese energiemarkt te creëren.
- de aankondiging in het vierde Nationaal Milieubeleid Programma (NMP4) dat niet-duurzame subsidies worden afgeschaft.
- de afspraak op de World Summit on Sustainable Development (WSSD, Johannesburg, 2002).

²⁰ Vrije Universiteit, Faculteit der Aard- en Levenswetenschappen. Mei 2003. Zie:

www.erasmusliga.nl

²¹ Hier wordt korthedshalve niet ingegaan op investeringen in preventie van klimaatverandering

²² Aangenomen verdeling gasbaten: 30% NAM, 70% overheid. Bron: noot 14

- de uitwerking van de WSSD-afspraken in de nota Duurzame Daadkracht, het Actieprogramma duurzame ontwikkeling van de Nederlandse regering (april 2004).

Kort na het verschijnen van het waddenadvies maakte minister Brinkhorst van Economische Zaken op 20 april 2004 bekend dat hij over herinvoering van deze fiscale regeling in gesprek is met staatssecretaris Wijn van Financiën²³. Daarmee lijkt één van de aanbevelingen van de commissie Meijer ('verbetering van het investeringsklimaat') alvast te worden gehonoreerd.

Als winning van (wadden)gas niet zonder subsidie kan concurreren op de (Europese) gasmarkt, is er ook een politiek-economische reden om af te zien van winning van waddengas.

Conclusie

In antwoord op kamervragen naar aanleiding van de instelling van de commissie Meijer stelde de regering: "... *Het is aan de AGW zelf om te bepalen klimaatverandering zonodig in het advies te betrekken.*"²⁴ De commissie Meijer heeft dat gedaan, maar alleen de gebiedsgebonden effecten van zeespiegelstijging in haar advies betrokken en geen verband gelegd tussen de winning van waddengas en klimaatverandering door verbranding van waddengas.

Door die omissie heeft de commissie volgens Greenpeace niet voldaan aan haar opdracht: het maken van een integrale analyse van problemen die de Waddenzee bedreigen.

Als de commissie Meijer en haar experts zich het klimaatgedachtegoed meer eigen had gemaakt, dan zou de winning van het waddengas veel hoger scoren op het lijstje van bedreigingen. In dat geval was het waddenadvies veel minder positief geweest over gaswinning. Het gaat immers om een door de commissie Meijer genegeerde fysieke bijdrage van het waddengas aan haar eigen verdrinking.

Ook de suggesties en aannames, die de commissie Meijer ons over transitie, voorzieningszekerheid, kosten/batenanalyse en de financiële dekking voorschotelt, zijn volgens Greenpeace discutabel gebleken.

Nu de commissie Meijer zich met dit waddenadvies heeft gediskwalificeerd, ligt de bal weer bij de politiek. Bij het beantwoorden van kamervragen stelt de regering dat het gaat om een '*niet bindend advies*' en '*... Wij beogen niet een advies te ontvangen met een uitonderhandeld maatregelenpakket. Daardoor zou de bewegingsvrijheid van het kabinet in feite worden beperkt. Het kabinet neemt zelf de verantwoordelijkheid voor de te nemen beslissingen, mede op basis van het te ontvangen advies.*' En: '*het kabinet zal, gebruikmakend van het uit te brengen advies, zijn eigen verantwoordelijkheid nemen en in het kabinetsstandpunt een integraal beleid voor de Waddenzee presenteren ...*'.

Winning van waddengas is in strijd met het (voorgenomen) klimaatbeleid van de Nederlandse regering.

²³ Financieel Dagblad, 26 april 2004

²⁴ Kamerstuk 29200 XI, nr. 55 d.d. 221003

Het is voor het verkrijgen van draagvlak noodzakelijk dat kabinet en Tweede Kamer een breder maatschappelijk debat organiseert over de hier gesignaleerde omissies dan waartoe de commissie Meijer in staat bleek. Er zijn immers ook voldoende klimaatpolitieke gronden om af te zien van gaswinning in het waddengebied.

Toelichting bij foto op de achterflap:

Toen Greenpeace in 1993 haar campagne tegen winning van waddengas begon, was klimaatverandering onze drijfveer. We riepen destijds op om het waddengas 'anders' te winnen, door te besparen op gasverbruik. 'Stop de verspilling', stond op een spandoek op het Torentje. Die campagne was geïnspireerd door de theorie van het koolstofbudget, die berekende dat verbranding van zelfs maar een fractie van de bewezen voorraden fossiele brandstoffen zou leiden tot onomkeerbare en gevaarlijke klimaatveranderingen. Wat was dan logischer om als eerste stap af te zien van gaswinning onder een kwetsbaar natuurgebied als het waddengebied. Die boodschap sloeg toen niet aan. Glazig kijkende journalisten en politici waren ons deel. Niemand die het snapte.

Inmiddels staat klimaatverandering veel hoger op de agenda en dat is de winst van het voortschrijdend inzicht en (h)erkenning van actuele klimaatveranderingen. Maar de omissie van de commissie Meijer om geen verband te leggen tussen de winning van waddengas en klimaatverandering toont aan dat we er nog lang niet zijn.

Foto:GP/Neeleman

**HEBEN WE
DAT
WINDGAS
WIL ZO
NOIG?**

**STOP
DE
VERSPIJLING**

GREENPEACE

VEEMKADE 18-20, 1019 GZ, AMSTERDAM